

Boekhandel blijkt Bijzondere Uitgeverij

Karien Hilbers en Thomas Swinkels zijn sinds 1999 eigenaar van de Eerste Bergensche Boekhandel, maar zij verkopen niet alleen boeken, zij geven ook boeken uit.

Door Bob Polak

Voor zover mij bekend bracht jullie voorganger Michael Valeton al boeken uit. In zijn *Losse Herinneringen* (2014) noemt Valeton een aantal uitgaven van de boekhandel, waaronder in 1961 de dicht- en prozabundel *Zwart schuurpapier* (een verwijzing naar de *Zwarte Schuur*, tegenwoordig de bioscoop van Bergen N.-H.) met bijdragen van onder anderen H.C. ten Berge en Elly de Waard.

Anders dan Valeton geven jullie vooral beeldend werk uit. Ik noem hier twee uitgaven. Allereerst in 2004 *Eeuwige tuin met foto's van Koos Breukel en tekeningen van Manuel Kurpershoek*. Hoe kwam dat boek tot stand?

Thomas Swinkels: Eerst even een correctie. Van de acht boeken die wij onder de naam Eerste Bergensche Boekhandel uitgaven zijn vier bibliofiele bundels met originele hoogdruk en poëzie en één poëziebundel (*Ruïne van Bergen*, oplage 750 exemplaren, met gedichten van negen verschillende dichters en illustraties van Jos van Gessel). Karien Hilbers: Maar je vroeg naar *Eeuwige tuin*. Er was in het begin helemaal geen sprake van het maken van een boek. Koos Breukel wilde al lang à la Ed van der Elsen rondreizen met een tent. Hij zou een project gaan doen in Bergen en ineens kwam het idee van die tent weer naar boven en zei hij: 'Dan zet ik de tent natuurlijk neer bij jullie in de tuin.'

Swinkels: Hij wilde de vrouwen van de Eeuwige laan fotograferen als eerbetoon aan fotograaf Sanne Sannes die vooral vrouwen fotografeerde en zich heeft doodgereden op de Eeuwige laan. Hilbers: Beeldend kunstenaar Manuel Kurpershoek uit Nijmegen, zoon van Theo Kurpershoek, hoorde van deze plannen en besloot erbij te gaan tekenen. Ter plekke ging hij voor iedere tekening op de tweede precies dezelfde tijd gebruiken als Koos nodig had om

Thomas Swinkels en Karien Hilbers bij de Eerste Bergensche Boekhandel
Foto: Erna Faust

te fotograferen. Uiteindelijk bleef het niet bij foto's van vrouwen van de Eeuwige laan, want Koos besloot dat idee niet door te zetten. Pas maanden later kwamen we weer bij elkaar en besloten we, bij het bekijken van de foto's en de tekeningen, om er een boek van te maken.

Hadden jullie ervaring als uitgever? Swinkels: Voordat wij hier de boekhandel overnamen, hadden wij beiden redactionele ervaring. Karien bij uitgeverij Sun. Daarnaast gaf zij onder andere samen met twee studiegenoten in eigen beheer het boek *Buurten, uit Nijmegen over Nijmegen* uit.

Hilbers: Ik begeleidde ook de uitgave van een nieuwjaarsgeschenk van boekhandel Dekker van de Vegt met een verhaal van Thomas Verbogt. Thomas, mijn Thomas dus, gaf onder meer met *Nijmegen in kaart gebracht* een reeks boeken uit en werkte aan historische tijdschriften mee.

Zwart schuurpapier (1961)
Omslagontwerp: Ger Polak

De oplage van *Eeuwige tuin* (een verwijzing naar de tuin achter jullie boekhandel en vanzelfsprekend naar de Eeuwige laan) was 450 exemplaren, nota bene vijftig exemplaren minder dan *Zwart schuurpapier uit 1961*. Hoe verliep de verkoop van *Eeuwige tuin*? Hilbers: Ruim binnen een jaar was de hele oplage uitverkocht. We verkochten het vooral zelf in de winkel, maar hebben ook verkooppunten gezocht, zoals Jeu de Paume in Parijs, het Gemeentemuseum in Den Haag, Foam Amsterdam en de Hallen in Haarlem en verder links en rechts winkels in binnen- en buitenland die we de moeite waard vonden.

In 2010 volgde het fotoboek *Bergen door de ogen van Bonda*. Wie was dat, die Bonda? Swinkels: Abram Joseph Bonda was in 1910 de oprichter van onze boekhandel. Hij liet het pand bouwen en begon de boekwinkel. Hij was tevens fotograaf.

Hoe kwam dat boek tot stand? Swinkels: Ik kreeg eens een rondleiding in het streekarchief in Alkmaar en daar kwam de fotocollectie Bonda ter sprake, die inmiddels in het bezit was van het archief. Toen ontstond het idee om er ooit iets samen mee te doen. Pas jaren later concretiseerde dit idee zich. Hilbers: Wij wilden wat naar aanleiding van het honderdjarig bestaan van de boekhandel in 2010. Toen bleek dat ook historicus Frits David Zeiler plannen had met de foto's van Bonda. We hebben de krachten gebundeld.

De oplage was 1.500 exemplaren. En toen...? Swinkels: Wij moesten om financiële redenen binnen een maand duizend exemplaren van *Bergen*

door de ogen van Bonda verkopen. Dat hebben we exact gehaald. Natuurlijk hielp de enorme publiciteit rond het honderdjarig bestaan een handje mee. Daarna ging het langzamer, maar wij wilden het boek als het ware ook nog wel even bij ons houden. We schatten dat de hele oplage na ongeveer anderhalf jaar verkocht was.

Beide uitgaven werden vorm gegeven door Simone Weijts van Vormweijts uit Nijmegen. Hoe kwamen jullie met haar in contact?

Hilbers: Met Manuel Kurpershoek besloten wij een serie bibliofiele boeken te maken, de oost-west-reeks. Het eerste boek bestond uit drie houtsneden van Manuel en een nieuw gedicht van Neeltje Maria Min. Via Manuel leerden wij Simone kennen. Hij wilde haar graag erbij betrekken omdat zij kleurvoelig is en altijd in dienst werkt van het kunstwerk. Overigens: niet alleen *Eeuwige tuin* en *Bonda*, al onze uitgaven zijn vormgegeven door Simone Weijts.

Ben ik nog iets vergeten?

Swinkels: Jazeker, jongeman. Je hebt een belangrijke uitgave van ons gemist. In de zomer van 2015 gaven wij het boekje *Ata Kandó, Kleine werkers* uit in een oplage van driehonderd exemplaren waarvan tweehonderd met luxe doos. Het bijzondere van deze uitgave is dat het niet om foto's gaat, maar om heel vroeger gouaches van Ata uit 1931. We hebben ze op ware grootte uitgegeven.

Hilbers: Het betreft haar eindexamenswerk bij het Centrum voor Bauhausstudies in Boedapest. Zij had er destijds een boekje van willen maken, maar dat is er nooit van gekomen. Zelfs haar kinderen wisten niet dat ze in een doosje zes kartonnetjes tweezijdig beplakt met gouaches bewaarde. Iedereen vermoedde dat er geen grafisch werk meer van haar bestond van voor de Tweede Wereldoorlog. In haar omzwingingen bleek ze het altijd met zich mee te hebben gedragen.

Uit: *Eeuwige tuin* (2004)
Tekening: Manuel Kurpershoek

Bergen door de ogen van Bonda (2010) Stofomslag

NICO KEUNING

Leve De Beurs

HET binnenwerk van onze eerste uitgave *Nu is hij er niet meer* (1989) lieten wij offsetdrukken bij Jan de Jong in de Schippersstraat in Amsterdam. Vervolgens 'maakten' we het boekje eigenhandig: vouwen, snijden, binden en plakken. Gebonden, hard cover. Op de transparante stofomslag lieten we de rode Belgische postzegel met de kop van Louis Paul Boon drukken die ter ere van zijn tienjarig verscheiden in België was uitgegeven. En daarmee hadden we een boek en een uitgeverij vernoemd naar het eenmanstijdschrift van deze Vlaamse reus: *Reservaat*.

Maar hoe brachten we de literaire liefhebber hiervan op de hoogte?

Via de pers. 'En de beurs,' zei Jan. 'Ik heb een stand. Leg er maar een paar neer.'

Het was een stapeltje van tien exemplaren. Vervolgens werden wij die zondagmiddag op de Beurs van Kleine Uitgevers meegevoerd in een schuifelende menigte die zich door de straatjes tussen de stands met exclusieve uitgaven voortbewoog. In de hoek naast de ingang speelde een orkest met excentrieke violiste. Applaus. 'Bravo!' Midden in de benedenzaal stond Anton de Goede achter een kathedra enkele bijzondere uitgaven aan te kondigen. Simon Vinkenoog droeg met schallende stem gedichten voor. Iemand riep iets. Er werd gelachen. In de wandelgangen en bij de bierpomp werd de nieuwste roofdruk doorgefluisterd. Er hing een sfeer van koop- en verzameldrift, opwinding en angst iets te missen.

'Hoe hoog is de oplage?'

Toen we na enkele uren dolen, praten en kopen weer bij de stand van Jan terugkwamen, was ons stapeltje verdwenen.

'Verkocht,' zei Jan.

Het volgende jaar hadden we een eigen stand ('een halve tafel') met onze tweede uitgave: *Wij vlogen uit Indië*, gedichten van Carel Jan Schneider, als schrijver bekend als F. Springer. Ik had mijn eenjarig zoontje op schoot. 'Hij is hier ongetwijfeld de kleinste uitgever,' grinsde de man tegenover ons die in de jaren die volgden als liefhebber met ons fonds zou meegroeiën. Maar nu is hij er niet meer. De tijden zijn veranderd. Het lijkt wat stiller op de Beurs. Al blijft het druk. Maar het orkest is al lang geleden verdwenen. Ook de stem van de presentator en de declamerende uithalen van de dichter zijn verstomd.

Naast de boekhandel voor de bestsellers is de Beurs van 'Bijzondere Uitgevers' steeds exclusiever en belangrijker geworden. Dus laat de Beurs herleven.